

Scientific results. *The phenomenon of global cities and the evolution of theoretical concepts, explaining their existence and development were overviewed; existing approaches towards understanding the essence of the 'global city' concept were reviewed, and the authors' one was proposed. The list of criterias which determine cities as global ones was developed; different authors' concepts concerning global cities role in the world economy were summarized; the most substantial approaches to the classification of global cities were identified and considered.*

Scientific originality. *The evolution of theoretical concepts explaining the existence and development of global cities was analysed, the definition of a 'global city' was improved, the list of criterias which determine cities as global ones was developed, the most ponderable approaches to the classification of global cities were identified.*

Practical value. *The results received can help to improve the efficiency of the processes of strategic planning of large cities development in Ukraine and all over the world. They can also improve the management of foreign economic relations of the state, its regions, cities and global business representatives.*

Key words: *global city, megacities, globalization, classification, criteria.*

УДК 167.1:336-049.5

**Анжела Кулінська,
канд. наук держ. упр., доц.**

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: angel-don82@mail.ru

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

**Anzhela Kulinska,
PhD, Assoc. Prof.**

Donetsk National University
of Economics and Trade named after
Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: angel-don82@mail.ru

UKRAINE ECONOMY FINANCIAL SECURITY COMPONENTS INTERCONNECTION RESEARCH

Мета. *Метою даної статті є визначення чинників, які впливають на забезпечення розвитку фінансової безпеки і дослідження взаємозв'язку складових цієї складної за внутрішньою будовою і ієрархічною декомпозицією структури.*

Методи. *В процесі дослідження проблеми функціонування складових фінансової безпеки в структурі економічної безпеки використано: методи діалектики, системного та факторного аналізу, узагальнення результатів.*

Результати. На підставі проведеного дослідження визначено чинники, які впливають на забезпечення розвитку фінансової складовій економічної безпеки національного господарства і проаналізовано взаємозв'язок складових цієї складної за внутрішньою будовою та ієрархічною декомпозицією структури.

Наукова новизна. Вперше сформовано механізм забезпечення розвитку фінансової складової економічної безпеки, який є системою організаційних й інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження і ліквідацію загроз фінансовій безпеці.

Практична значимість. Фінансова безпека національної економіки є складною системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру, а саме: бюджетна, боргова, валютна, інвестиційна і грошово-кредитна безпека, безпека банківської системи та фондового ринку. Тому стратегія розвитку фінансової безпеки повинна знаходити відображення в бюджетній, борговій, валютній, інвестиційній, грошово-кредитній, банківській та фондовій політиці країни.

Ключові слова: бюджетна, боргова, валютна, інвестиційна, грошово-кредитна, фондова безпека.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних завдань держави є забезпечення національної безпеки, у тому числі її економічного компонента. У структурі останнього, враховуючи переважаючу роль фінансів в економіці, особливо вагомий сегмент займає фінансова безпека. Фінансова складова національної економічної безпеки відображає стан та готовність фінансової системи держави до своєчасного і надійного фінансового забезпечення потреб установ державної влади або ринкових інститутів у розмірах, достатніх для підтримки потрібного рівня економічної безпеки. Нехтування станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей національного господарства, банкрутства суб'єктів господарювання і, зрештою, підриву системи життєзабезпечення країни з подальшою втратою суверенітету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фінансової безпеки давно привертає увагу багатьох вчених-економістів. Так, З. Герасимчук [2], С. Міщенко, О. Судакова [5], А. Сухоруков, В. Тамбовцев, А. Шевцов у своїх роботах відображають різні аспекти функціонування фінансової безпеки держави. Також комплексно до розв'язання проблеми підійшли О. Барановський [1], Ю. Бочарова [6], М. Єрмошенко [3], О. Чернега [6] та ряд інших вчених.

Зокрема, О. Барановський [1] розробив принципи формування фінансової безпеки, визначив методологію оцінки рівня фінансової безпеки держави та запропонував механізм формування системи. З. Герасимчук [2], А. Шевцов та М. Єрмошенко [3] особливу увагу звернули на проблеми розвитку фінансової безпеки країни. Основні напрями забезпечення стабільності фінансового сектору національної економіки визначені О. Судаковою [5] та О. Чернегою [6].

Але деяким теоретико-методологічним аспектам розвитку фінансової безпеки держави все-таки приділено недостатньо уваги. Так, вимагає більш глибокого осмислення питання щодо потенціалу забезпечення фінансової безпеки та її структурних ланок, формування оптимальної моделі управління фінансовою безпекою та розроблення показників безпечного фінансування суб'єктів господарювання, що й зумовлює актуальність даної проблеми.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення чинників, що впливають на забезпечення фінансової безпеки і дослідження взаємопов'язаності окремих складових цієї складної за внутрішньою будовою та ієрархічною декомпозицією структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова складова безпеки в сучасних умовах має бути спрямована на оздоровлення фінансової системи країни, а на її основі, й економіки господарства, збереження незалежності та недопущення захоплення національної економіки країни іноземним капіталом. Проблема забезпечення фінансової стабільності виходить за національні межі. Зростає рівень інтеграції та консолідації фінансових ринків, зростають масштаби мобільності капіталу та посилюється інтенсивність його обігу. Як стверджують фахівці, «у світі сформувалися грандіозні потоки «світових грошей», що не підпорядковуються ні національним урядам, ні будь-яким іншим інституціям. Вони не утворилися як вияв потреб виробництва, торгівлі, інвестування або споживання. Головним їх джерелом є торгівля грішми» [3].

Фінансова безпека національної економіки країни є складною системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру, а саме: бюджетна, боргова, фінансова безпека банківської системи, валютна, грошово-кредитна, інвестиційна і фінансова безпека фондового ринку. Тому концепція і стратегія розвитку фінансової безпеки країни повинні знаходити відображення в бюджетній, борговій, банківській, валютній, грошово-кредитній, фондовій та інвестиційній політиці України.

Таблиця 1 – Система забезпечення фінансової безпеки України

Складові безпеки	Функціонування складових та їх вплив на вдосконалення забезпечення фінансової безпеки
1	2
Бюджетна безпека	Під бюджетною безпекою слід розуміти стан платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного і місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. Бюджетна безпека визначається розміром державного бюджету, перерозподілом ВВП країни, розміром бюджетного дефіциту, масштабами бюджетного фінансування, виконанням державного бюджету і рівнем бюджетної дисципліни.

Продовження таблиці 1

1	2
	<p>Тому розбалансування державного бюджету в результаті розриву між законодавчо встановленими державними зобов'язаннями і наявними фінансовими ресурсами викликає загрозу для елементів фінансової безпеки держави. Наслідком такого розбалансування є бюджетні суперечності і відсутність достовірного прогнозування макроекономічних показників, на основі яких розраховується державний бюджет України [6].</p> <p>На сьогодні залишаються ще незбалансованими доходи та видатки органів місцевого самоврядування. Необхідно найшвидше перевести значну частину місцевих бюджетів на самофінансування та ліквідувати штучну дотаційність. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми може бути реформування місцевого оподаткування. Потрібно почати зі зміни ставлення до місцевих податкових важелів та не розглядати їх як другорядні в оподаткуванні, а підвищити їх роль у формуванні коштів місцевої влади</p>
Боргова безпека	<p>Боргова безпека держави – рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування або ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень, достатній для вирішення соціально-економічних потреб країни.</p> <p>Відповідний рівень боргової безпеки країни дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечити відносну незалежність держави, зберігаючи при цьому економічну можливість країни здійснювати виплати без загрози втратити суверенітету, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу.</p> <p>Загроза неадекватній структурі державного боргу України та невважливій політиці у сфері державних запозичень в цілому має тенденцію до зниження, однак її не можна ігнорувати. Оскільки можливості зменшення боргового навантаження на економіку країни через реструктуризацію не безмежні, державна політика поступово повинна переходити від переоформлення платежів до стратегічного управління державним боргом. Проблема в тому, що ситуація, коли 84 % запозичень спрямовується на фінансування бюджетного дефіциту та 16 % – на інвестиційні проекти є неприйнятною з точки зору економічного росту</p>
Банківська безпека	<p>Фінансову безпеку банківської системи потрібно розглядати в двох аспектах. По-перше, з точки зору наслідків її фінансової діяльності для країни в цілому або окремих контрагентів. По-друге, з точки зору недопущення та відвернення реальних або потенційних загроз фінансовому стану банківської системи країни, НБУ і банківським установам. В цілому суть банківської безпеки полягає у забезпеченні раціонального використання ресурсного потенціалу, створенні сприятливих передумов для реалізації інтересів банківських установ, попередженні внутрішніх або зовнішніх загроз банківській системі та створенні умов її стабільного функціонування [5]</p>

Продовження таблиці 1

1	2
Валютна безпека	Валютна безпека означає, по-перше, ступінь забезпеченості держави валютними цінностями, достатніми для формування та підтримки позитивного сальдо платіжного балансу, накопичення необхідного обсягу валютних (золотовалютних) резервів країни, підтримання стабільності національної грошової одиниці та виконання зобов'язань міжнародних договорів; по-друге, стан курсоутворення, який захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках та створює умови для розвитку вітчизняного експорту, масштабного припливу в країну іноземних інвестицій та глобальної інтеграції України у світову економічну систему
Грошово-кредитна безпека	Грошово-кредитна безпека – такий стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю національної грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів або таким рівнем інфляції, який забезпечує економічне зростання або підвищення реальних доходів населення. При цьому величина позичкового процента має бути достатньою для насичення трансакційного попиту на гроші і переходу до політики «довгих грошей», а розмір грошової маси повинен бути достатнім для обслуговування господарських оборотів [1]
Інвестиційна безпека	Інвестиційна безпека припускає досягнення інвестиційного рівня, котрий дає змогу задовольняти потреби національної економіки країни у капітальних вкладеннях із урахуванням ефективного використання і повернення інвестиційних ресурсів, оптимального рівня співвідношення між розмірами іноземних інвестицій у країну або вітчизняних за кордон та підтримання позитивного національного платіжного балансу. Водночас, з точки зору забезпечення фінансової безпеки країни, формування системи інвестиційної безпеки в Україні обов'язково потрібно здійснювати з урахуванням дотримання виваженої бюджетної, боргової, банківської, валютної та грошово-кредитної політики
Фінансова безпека фондового ринку	Досить складною є ситуація на фондовому ринку України. Ефективність державного регулювання на фондовому ринку є досить низькою, про що свідчать незначні обсяги фондового ринку, а також суттєві деформації корпоративних відносин в країні, що відчувається у постійних переділах власності або корпоративних конфліктах [2]. Фінансова безпека фондового ринку – це оптимальний обсяг його капіталізації, що здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, посередників (брокерів), реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів та держави в цілому. Оцінюючи безпеку фондового ринку країни, треба вести мову про безпеку ринку державних цінних паперів та ринку корпоративних цінних паперів, а також решти сегментів: ринків акцій, векселів, казначейських зобов'язань, ощадних сертифікатів, біржового та позабіржового ринків

Тому фінансова стабільність має базуватися на ефективному механізмі забезпечення фінансової складової національної економічної безпеки, який є системою організаційних і інституційно-правових заходів впливу, спрямова-

них на своєчасне виявлення, попередження і ліквідацію загроз фінансовій безпеці країни [4] (рис.1).

Рисунок 1 – Механізм забезпечення розвитку фінансової безпеки

Механізм її забезпечення має реалізовуватися на основі розроблення наукової моделі, проведення раціональної фінансової політики, визначення об'єктів і потрібних інститутів забезпечення фінансової безпеки, конкретизації фінансових інтересів і систематизації загроз, застосування способів і методів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки [2].

Висновки. Сучасна динаміка фінансових процесів в Україні та світі зумовлює потребу формування ефективної системи захисту національних інте-

ресів і забезпечення економічної, зокрема фінансової, безпеки національного господарства країни. Однак, зважаючи на те, що фінансова безпека не є статичною (на систему безпеки впливає конкретна ситуація, що складається на певному етапі економічного розвитку), то механізм забезпечення безпеки країни має включати ще й такі структурні елементи: моніторинг економіки з метою виявлення і прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки; розрахунок гранично допустимих значень економічних показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність або фінансову кризу; діяльність держави щодо виявлення та попередження загроз фінансовій складовій національної економічної безпеки.

Список літератури / References

1. Барановський О. Фінансова безпека : монографія / О. Барановський. – К. : Фенікс, 2004. – 338 с.
Baranovskyi, O. (2004). *Finansova bezpeka*, Kyiv, Feniks Publ., 338 p.
2. Герасимчук З. В. Роль фінансової безпеки у реалізації цілей сталого розвитку регіону / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович // *Економічна теорія*. – 2011. – № 2. – С. 73–84.
Herasymchuk, Z. V., Vakhovych, I. M. (2011). 'Rol' finansovoyi bezpeky u realizatsiyi tsiley staloho rozvytku rehionu', *Ekonomichna teoriya*, no. 2, pp. 73-84.
3. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави : національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.
Yermoshenko, M. M. (2001). *Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiya zabezpechennia*, KNTEU, Kyiv, 309 p.
4. Смирнов С. М. Проблеми фінансової безпеки регіону / С. М. Смирнов // *Актуальні проблеми економіки*. – 2013. – № 2. – С. 113–119.
Smirnov, S. M. (2013). 'Problemy finansovoyi bezpeky rehionu', *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 113-119.
5. Судакова О. Фінансова складова економічної безпеки підприємства / О. Судакова // *Схід*. – 2013. – № 6. – С. 78–88.
Sudakova, O. (2013). 'Finansova skladova ekonomichnoyi bezpeky pidpryiemstva', *Skhid*, no. 6, pp. 78-88.
6. Чернега О. Б., Моніторинг складових конкурентоспроможності країни / О. Б. Чернега, Ю. Г. Бочарова // *Торгівля і ринок : зб. наук. пр. ДонНУЕТ*. – 2012. – Вип. 33. – С. 192–203.
Chernega, O. B., Bocharova, Yu. H. (2012). 'Monitorinh skladovykh konkurentospromozhnosti krayiny', *Torhovlia i ryнок: zbirnyk naukovykh prats' DonNUET*, vol. 33, pp. 192-203.

Дата надходження рукопису 20.10.2015 р.

Цель. Целью данной статьи является определение факторов, которые влияют на обеспечение развития финансовой безопасности и исследование взаимосвязанности составляющих этой сложной по внутреннему строению и иерархической декомпозиции структуры.

Методы. В процессе исследования проблемы функционирования составляющих финансовой безопасности страны в системе экономической безопасности использовано: методы диалектики, системного и факторного анализа, обобщения результатов.

Результаты. На основании исследования определены факторы, которые влияют на обеспечение развития финансовой составляющей экономической безопасности национального хозяйства и проанализированы взаимосвязь составляющих этой сложной по внутреннему строению и иерархической декомпозицией структуры.

Научная новизна. Впервые сформировано механизм обеспечения развития финансовой составляющей экономической безопасности, который является системой организационных и институционно-правовых мероприятий влияния, направленных на своевременное выявление, предупреждение и ликвидацию угроз финансовой безопасности страны.

Практическая значимость. Финансовая безопасность национальной экономики является сложной системой, которую формируют ряд подсистем, каждая из которых имеет собственную структуру, а именно: бюджетная, долговая, валютная, инвестиционная и денежно-кредитная безопасность, безопасность банковской системы и фондового рынка. Поэтому стратегия развития финансовой безопасности Украины должна находить отражение в бюджетной, долговой, валютной, инвестиционной, денежно-кредитной, банковской и фондовой политике страны.

Ключевые слова: бюджетная, долговая, валютная, инвестиционная, денежно-кредитная, фондовая безопасность.

Objective. The objective of the article is to determine the factors that affect the provision of financial security development and research the components of this complex internal structure and hierarchical decomposition structure interconnection.

Methods. In the course of the country's financial security components functioning issue research the methods of dialectics, system and factor analysis, and the results summarizing were applied.

Results. On the basis of the conducted research the factors affecting the development of the financial component of economic security of national economy have been identified and the correlation of the components of this complex internal structure and hierarchical decomposition structures have been analyzed.

Scientific novelty. For the first time, a facilitating mechanism of the economic security financial component development, which is a system of organizational and

institutional and legal measures of influence aimed at the financial security threats timely detection, prevention and elimination, was formed.

Practical value. *The financial security of the national economy is a complex system, which is formed by a number of subsystems, each of which has its own structure, namely: budget, debt, currency, investment and monetary security, the security of the banking system and stock market. Therefore, Ukraine financial security development strategy should be reflected in the budget, debt, currency, investment, monetary, banking and stock policy.*

Key words: *budget, debt, currency, investment, monetary, stock security.*

УДК 331.101 : 33.012.23(045)

Олена Фоміна¹,
канд. екон. наук

Лариса Проданова²,
д-р екон. наук, доцент

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
1 – e-mail: elena_fomina_@mail.ru
2 – e-mail: prodanlv@mail.ru

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В РИНКОВІЙ СИСТЕМІ

Olena Fomina¹,
Cand. Sc. (Econ.)

Larisa Prodanova²,
Dr. Sci. (Econ.)

Donetsk National University
of Economics and Trade named after
Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
1 – e-mail: elena_fomina_@mail.ru
2 – e-mail: prodanlv@mail.ru

SOCIAL-LABOUR RELATIONSHIPS IN THE MARKET SYSTEM

Мета: *визначення суті соціально-трудових відносин через комплексне відображення відносин між суб'єктами господарювання та стратегічного орієнтуру їх розвитку.*

Методика. *Розглянуто трактування соціально-трудових відносин провідними науковцями, що надало змогу, використовуючи системний підхід, проаналізувати їх в ринковій системі з позицій категорій, які відображають найбільш суттєві, основні, стійкі риси соціально-трудових відносин.*

Результати. *Досліджено сутність соціально-трудових відносин через комплексне відображення відносин між суб'єктами господарювання та стратегічний орієнтір їх розвитку. Надана характеристика відносин сфери праці через аналіз категорій адекватність, залежність, привласнення-відчуження, рівність, ординація, свобода, гуманізація та протилежних ним.*